

LA SCOLA MEDIA SPEZIALISADA cun maturitad spezialisada

SMS - ina scola per mai?

Nossa scola sa drizza en emprima lingia giuvenils ch'èn motivads – suenter il temp da scola obligatoric – da far ina scolaziun en in dals champs talmain impurtants per il futur da nossa societad, saja quai educaziun, fatgs socials, sanadad u art e che tschertgan ina scola, che als prepara en moda optimala per la furmaziun professiunala ad ina scol'auta spezialisada correspundenta u ad ina scola spezialisada superiura.

Giuvnas e giuvens che tschernan nossa scola media spezialisada, duessan avair plaschair da cuntinuar lur temp da scola, esser interessads ad ina **furmaziun generala** e sa laschar captivar dals **champs professiunals** ch'ins po tscherner.

Nus offrin dentant er a giuvnas e giuvens, ch'èn anc intscherths en quai che pertutga lur professiun futura, agid per chattar **lur professiun**, nus sclerin lur atgnas abilitads e promovain il svilup da lur personalitad.

*Gli allievi di lingua italiana hanno la possibilità di seguire l'insegnamento dell'**italiano** e della **storia** nella loro lingua materna e di fare l'esame di diploma in questa lingua.*

*Hanno inoltre la possibilità di frequentare **lezioni particolari di tedesco quale lingua straniera**.*

*Las scholaras ed ils scholars da **lingua materna rumantsch** pon eleger lur idiom sco **emprima lingua** per l'instrucziun e per il diplom.*

Illustrationen: Monika Eicher, Ladina Gapp 5 M 98/99

SMS - ina scola cun maturitad spezialisada

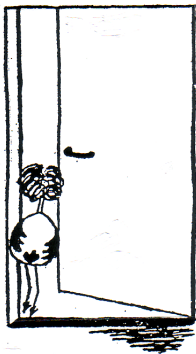
Dapi l'onn da scola 2008/09 vegn offert il diplom da maturitad spezialisada pedagogia tenor las directivas da la CDEP (Conferenza svizra dals directurs chantunals da l'educaziun publica). Quest onn da scola èn era bunamain tut las absolventas ed ils absolvents dals dus auters champs professionals (lavor socials sco era sanadad) sa decidids da far ina maturitad spezialisada. Els absolvan actualmain las prestaziuns supplementaras correspundentas (praticum, lavor da matura spezialisada) e vegnan tgirads da magistras e magisters da la SCG. Nus ans legrain d'als pudair surdar a la fin da quest onn da scola in attestat da matura valaivel per tut la Svizra tenor las directivas da la CDEP. Uschia è s'establida la terza via a la matura er a nossa scola.

SMS - ina scola cun renconuschientscha naziunala ed internaziunala

Il 2006 ha la CDEP (Conferenza svizra da las directuras e dals directurs chantunals da l'educaziun publica) renconuschì nossa scola media spezialisada. Uschia è nossa scola stada ina da las emprimas scolas medias spezialisadas ch'è vegnida renconuschida da la confederaziun e ch'ha manà tras ils examens finals tenor las directivas da la confederaziun l'onn da la renconuschientscha. La renconuschientscha da la matura spezialisada per tut ils champs professionals da quest onn cumplettescha la renconuschientscha sin plaun naziunal e cun quai era la reputaziun internaziunala da nossa furnaziun.

La scola media spezialisada porscha ultra da quai era la pussaivladad d'obtegnair diploms da linguas estras renconuschids sco il „Cambridge First Certificate“, il „Diploma Intermedio di Lingua Italiana“ u il "Diplôme Élémentaire de Langue Française" (DELF).

SMS - ina scola cun profil

Las scola media spezialisada porscha a nossas scolaras ed a noss scolaras d'ina vart ina furnaziun che als prepara per lur professiun, cun pretensiuns extendidas areguard il **contact interuman** ed areguard la **furnaziun generala**.

Da l'autra vart intermediain nus - ultra da la materia - gia il segund e terz onn in'invista en la furnaziun professiunala da pli tard en ils **champs professionals**. Cun lur tscherna mettan nossas scolaras e noss scolaras accents essenzials en vista a lur furnaziun posteriura.

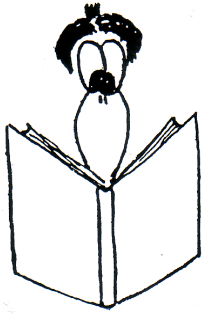
Noss clima da scola sa basa ad avertadad, fidanza e stima vicendaivla. Nus tegnain quint dal svilup da la personalitad dals giuvenils e dals giuvens creschids ch'ans èn vegnids surdads.

Nossas magistras, noss magisters, nossas scolaras e noss scolaras examineschan permanentamain las finamiras didacticas e la realisaziun da talas.

Nossa scola media spezialisada resguarda la multifariadad linguistica da noss chantun Grischun promovend las linguas chantunals.

SMS - ina scola cun ina furmaziun generala approfondada

Cun porscher roms d'instrucziun generala en ils champs lingua, scienza natirala, matematica, ciencias socialas, sport ed art, vegnan intermediads tant la basa essenziala sco er enconuschientschas che s'orienteschan a la pratica.

Nus avain adina en mira da porscher ina furmaziun generala vasta e cumplessiva en tut ils champs. Uschia contribuin nus considerablamain ad ina furmaziun realistica. Cun l'annunzia fixeschan nossas scholaras e noss scolars lur **emprima lingua** e la **1. e 2. lingua estra**. En las linguas estras talian, franzos ed englais datti la pussaivladad da far in certificat da linguas estras internaziunal.

Ultra da las linguas estras en la part obligatorica, datti la pussaivladad da tscherner ulteriuras linguas estras or da la paletta dals roms facultativs a la scola chantunala grischuna.

In curs l'emprim onn da scola procura per las enconuschientschas essenzialas d'elavurar texts e d'applitgar l'elavuraziun electronica da datas.

SMS - ina scola cun champs professiunals

En ils **champs professiunals** s'orientescha nossa scola media professiunala als basegns da las **scolas autas spezializadas e da las scolas spezializadas superiuras cuntinuantas** e pussibilitescha uschia a nossas scholaras e noss scolars gia sin il stgalim da la scola secundara Il **d'extender lur cumpetenzas specificas** en vista a lur professiun pli tard.

Perquai offerin nus il segund e terz onn ultra dals roms d'instrucziun generala ils roms relativs al champ da professiun sco roms d'elecziun obligatorics.

Solaras e scolars ch'han en mira ina furmaziun d'art ubain quella da mussadras u da mussaders, tschernan la SMS cun il **champ professiun pedagogia**. Natiralmain è quai er il dretg champ professiun per scolastas e scolasts primars futurs – ina part considerabla da nossas scholaras e scolars.

Solaras e scolars ch'elegian lur professiun posteriura or da la gronda paletta da professiuns en il champ terapia, sanadad e tgira da malsauns, prendan il **champ professiun sanadad**. Betg mo psicologia e medischina umana, mabain era fisica e chemia preparan optimalmain per ils curs d'instrucziun bachelor e master da las scolas autas spezializadas sin quest sector.

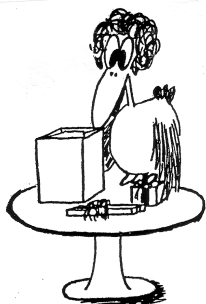
Solaras e scolars che s'interesseschan per activitads socialas elegian il **champ lavur sociala**, uschia faciliteschan els lur via a la scola auta spezializada per lavur sociala.

Il champ professiun lavur sociala cun ses roms relativs al champ da professiun furma ultra da quai bunas pussaivladads da partenza per autras professiuns nua ch'il contact interuman è da gronda impurtanza. Sche l'idea da la professiun avess da sa midar dal tutfatg durant il temp a nossa scola, datti la pussaivladad - suenter avair acquistà il diplom da scola media spezializada – da midar vi en il gimnasi u en ina scola da maturitad per creschids (cundiziuns sin dumonda).

Nossa purschida cumpiglia **3 champs professiunals** cun mintgamai 3 roms
Ils suandants champs professiunals vegnan offerids:

Pedagogia	furma e color, musica II, psicologia/pedagogia
Sanadad	biologia umana, fisica/chemia, psicologia/pedagogia
Lavur sociala	economia da chasa, economia e dretg, psicologia/pedagogia

SMS - ina scola cun roms facultativs

Il rom facultativ cumpletteschon ils roms d'instrucziun generala ed ils roms relativs al champ da professiun. Nossas scolaras e noss scolars pon uschia approfondar u cumplettar lur enconuschientschas.

Ultra da l'offerta da frequentar curs dad **ulteriuras linguas estras** datti la pussaivladad da far part dal **chor**, da l'**orchester per juvenils** e da la **musica dals cadets**.

Il rom facultativ **religiun** furma in forum per discussiuns per sa confrontar cun sasez, sco era cun Dieu e cun il mund.

SMS - Tavla da lecziuns (lecziuns obligatoricas per emna)

roms/onn	1.	2.	3.
Linguas emprima lingua, 1. lingua estra, 2. lingua estra	12	10	12
Matematica/scienzas natiralas matematica, fisica, chemia	7	5	5
Scienzas socialas istorgia, geografia, instrucziun civica	4	4	4
Champ artistic furmaziun creativa, musica I	4	4	4
Sport	3	3	3
Ulteriurs roms tschernas da professiun, psicologia, tecnica da lavurar, ICT	5	1	1
Champ professional psicologia/pedagogica, furma e colur, musica II, fisica e chemia, biologia umana, economia e dretg, economia da chasa		9	9

SMS - ina scola che s'orientescha a la pratica

Cun practicums, emnas da lavur ed occurrenzas d'orientaziun survegnan nossas scolaras e noss scolars in'invista en il mund da professiun e sa fatschentan uschia cun las pretensiuns da la pratica.

Nus exequin l'emprim onn in **emna da schelta professiunala** che serve a s'occupar intensivamain cun las pussaivladads da la professiun ed a sa fatschentar dals agens giavischs e da las atgnas premissas. Ultra da quai ch'els èn obligads da scriver in portfolio, survegnan els indicaziuns e tips per scriver annunzias, per manar discurs da preschentaziun e per far tests da qualificaziun per **optimar** l'entrada en il futur professiun. Cun il champ per la tscherna da professiun tgirain nus in contact regular cun las scolas autos spezialisadas correspondentas.

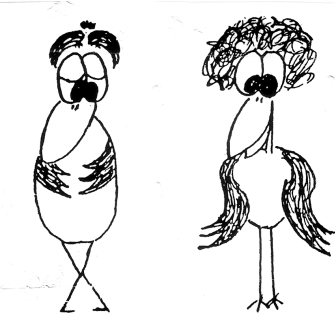
Il **praticum extrascolar da quatter emnas** a la fin dal segund onn dat la pussaivladad da survegnir in'invista en il mund da professiun e da lavur durant in temp pli lung e gida ad auzar la cumpetenzza sociala e l'autocumpetenzza. Il praticum tschertgan las scolaras ed ils scolars autonomamain, quel vegn accompagnà da las magistras e dals magisters da nossa scola e recepi en il certificat da scola media spezialisada.

La finala dattan ils **practicums per obtegnair la matura professiunala da maximalmain 42 emnas** in'invista impurtanta e certitgada en la pratica professiunala. Era quels practicums vegnan accompagnads da las magistras e dals magisters da la scola.

Durant ils **dis tematics** vegn approfondada la **furmaziun relativa al champ da professiun**.

SMS - in scola per la furmaziun da la personalitad

Nossas scolastas e noss scolasts resguardan la furmaziun da la personalitad dals giuvens creschids sco impurtanta finamira pedagogica. **La cumpetenzza sociala e l'autocumpetenzza** èn perquai elements impurtants ultra da la cumpetenzza en la materia. Questas cumpetenzas na san ins dentant betg instruir sco rom. Ellas vegnan promovidas tras furmas da lavur e d'organisaziun sco projects, lavurs en gruppa, instrucziun en bloc, excursiuns, referats e discussiuns. La **lavor autonoma** è in element obligatoric da la furmaziun. Ella vegn registrada en il certificat da scola media spezialisada, il giudicament da la prestaziun fa part da la nota finala.

Cun quai vulain nus cuntanscher che nossas scolaras e noss scolars sa sviluppan a personalitads ch'èn ablas tant da viver e lavurar en cuminanzas, da supportar autonomamain squitschs cun la concentraziun necessaria sco er d'exprimer lur opiniuns a bucca ed en scrit. Tgitar las relaziuns interumanas ed er il respect da la personalitad dal singul è perquai da gronda impurtanza.

SMS - ina scola cun moda da lavurar interdisciplinara

La finamira da l'instrucziun a nossa scola media spezialisada è quella da colliar raschunaivlamain ils singuls cuntegns en furma d'ina **instrucziun interdisciplinara**.

Nossas magistras e noss magisters fixeschan cun **renviaments** en ils plans d'instrucziun dals singuls roms temas ch'els instrueschan comunablamain u en moda complementara.

SMS - ina scola pretensiusa

Sco cundiziun d'admissiun vala ultra d'avair terminà cun success il temp da scola obligatoric a la scola secundara da passar **l'examen d'admissiun unitar grischun per tut las scolas medias spezialisadas**.

Quest examen vegn elavurà comunablamain da represchentantas e da represchentants da scolas secundaras, da las scolas medias privatas e da la scola chantunala grischuna, manà tras il medem mument e curregì e valità egualmain. La finamira da l'examen è quella d'obtegnair infurmaziuns pertutgant la prestaziun e la tenuta da lavurar en vista al success a nossa scola.

Ils **examens finals per il certificat da scola media spezialisada** vegnan exequids sut surveglianza d'expertas e d'experts chantunals, ils roms d'examen èn ils roms d'instrucziun generala ed ils roms relatifs al champ da professiun. I dat tant examens en scrit sco er a bucca.

Per **obtegnair la matura professionala** ston ins avair ina nota suffizienta en la lavur da maturitad spezialisada (la part en scrit e la preschentaziun a bucca), plinavant èsi cundiziun d'avair absolvì cun success il praticum definì respectivamain la furmaziun generala extendida (pedagogia). Tut las prestaziuns vegnan certifitgadas cun l'attestat da maturitad spezialisada.

SMS - ina scola per mes avegnir

Cun il **certificat da scola media spezialisada** da nossa scola media spezialisada disponan las scolaras ed ils scolars d'ina premessa ideala per lur ulteriura furmaziun professiunala, surtut a las scolas spezialisadas ed a las scolas autas spezialisadas. Uschia s'avran ils ischs per furmaziuns pretensiusas per numerusas professiuns:

Professiuns da tgira e professiuns medicinal-tecnicas

- Igienicra/igienicher da dents: directamain
- Ergoterapeuta/ergoterapeut bachelor SAS: maturitad spezialisada sanadad
- Cussegliadra/cussegliader da nutriment: mintgamai 3 mais praticum da tgira e dieta
- Spendera bachelor SAS: maturitad spezialisada sanadad
- Spezialista/ spezialist da tgira SAS: directamain, eventualmain praticum da tgira (dependa dal lieu da scolaziun)
- Bachelor en tgira SAS: maturitad spezialisada sanadad
- Spezialista/spezialist da radiologia medicinal-tecnica: directamain
- Fisioterapeuta/fisioterapeut bachelor SAS: maturitad spezialisada sanadad
- Massadra/massader medicinal eventualmain praticum
- Spezialista/spezialist tecnic d'operaziun: praticum en la sala d'operaziun
- Analiticra/analiticher biomedical: directamain
- Ortoptista/ortoptist: praticum social u da tgira dad 1 mais

Educaziun

- Magistras/magisters per scolina SP GR: access direct cun il champ professiunala pedagogia
- Magistras e magisters per la scola primara: cun maturitad spezialisada pedagogia
- Magistras/magisters da musica bachelor SAS: maturitad spezialisada
- Magistras/magisters da sport bachelor SAS: 1 onn pratica professiunala
- Professiun da scolastas/scolasts per creaziun ed art: al minimum 1 onn experientscha professiunala u il curs propedeutic per art dad 1 onn

Professiuns artisticas

- Actura/actur, teatrista/teatrist: directamain
- Studi da musica bachelor SAS: directamain
- Creaziun ed art bachelor SAS: almain 1 onn experientscha professiunala u il curs propedeutic per art dad 1 onn

Professiuns socialas

- Lavuranta/lavurant social bachelor SAS: maturitad spezialisada lavur sociala
- Pedagoga/pedagog social bachelor SAS: maturitad spezialisada lavur sociala
- Animatura/animatur sociocultural bachelor SAS: maturitad spezialisada lavur sociala
- Psicologa/psicolog bachelor SAS: maturitad spezialisada lavur sociala u sanadad

Ulteriuras professiuns e furmaziuns

- Spezialista/spezialist d'infurmaziun e documentaziun: Scola auta spezialisada Cuira: 1 onn praticum en ina biblioteca
- Translatura/translatur: directamain
- Schurnalista/schurnalist bachelor SAS: directamain scola auta spezialisada/scola spezialisada superiura

- Studi ad ina scola auta spezialisada, p.ex. bachelor SAS tecnologia da victualias, inschigniera/inschignier SAS en biotecnologia, ecotrofologa/ecotrofolog SAS resp. SAS facility managera/facility manager a la scola auta a Wädenswil: cun ina maturitad spezialisada ed evtl. 1 onn experientscha en il mund da lavur

En general fan ins ad ina scola auta spezialisada suenter 6 semesters il bachelor. Inqual scola auta spezialisada porscha gia oz la pussaivladad da far suenter anc il master.

En tscherts champs, per ils quals i n'exista nagina maturitad spezialisada, ston ins absolver practicums correspondentes avant che cumenzar il studi. Per singuls roms da studi fan las scolas autas spezialisadas correspondentas supplementarmain tests da qualificaziun. Las scolas autas spezialisadas infurmeschan gugent.

Da princip s'è etablida la maturitad spezialisada sco access regular ed apprezzà per studis a las scolas autas spezialisadas.

Nus ans stentain d'accompagnar nossas scolaras e noss scolars durant la midada vi en la furmaziun professiunala e nus avain regularmain contact cun la gronda part da las scolas autas spezialisadas e da las scolas autas pedagogicas da la Svizra orientala e meridiunala.

Tenor las reacziuns dals ultims onns constatain nus che nossas anteriuras scolaras e noss anteriurs scolars han cuntinuà u terminà cun success lur ulteriuras furmaziuns, er en champs betg menziunads qua.